

چگونه گی حفظ و حراست داشته های فرهنگ ملی افغانستان

حسب سفارش چند سال پیش پوهاند دوکتور مجاور احمد زیار در یک محفل فرهنگی در شهر بن جمهوری آلمان، تاکید فی المجلس آقای صدیق رهپو طرزی و تشویق ناهید جان علومی همسر، خواستم شماری از خاطرات کاری خود را با هموطنان ما که تشنه دریافت حقایق تاریخی و سیاسی اند شریک سازم. نسبت فقدان تصاویر و فاکت‌های دقیق اگر نتوانم همه آنچه را که گذشته است، بیان کنم، معذور دارید، کم ما و کرم شما آنچه به خاطر مانده است:

گنجینه های تاریخی افغانستان چگونه در مقر وزارت اطلاعات و کلتور افغانستان مخفی و از گزند حوادث محفوظ ماند؟

تصاویر سمبولیک است.

گنجینه های پنهان تاریخی افغانستان که در سالهای اخیر وهنگام زمامداری آقای کرزی در شماری از کشور های اروپایی و امریکایی به نمایش گذاشته سرنوشت جالبی دارد. شماری از آنها شامل آثار باز گردانیده شده برخی کشور ها بود، زیرا در سالهای بعد از 1992 به گفته مقامهای مسؤول موزیم بیش از سیزده هزار اثر تاریخی و باستانی از موزیم های افغانستان سرقت و به خارج از کشور قاچاق شده است، قسمت مهم اثر های به نمایش گذاشته شده، گنجینه باختر و طلا تپه بود که سرنوشت مشابه وجداگانه دارد. چنانچه فلم ویدیویی آنرا دوستان دیده باشند که چگونه آثار طلا تپه در منزل تحتانی دافغانستان بانک درهنگام زعامت داکترنجیب الله جابجا و پنهان شده بود.

اما قسمت اعظم اثر های به نمایش گذاشته شده دوران رئیس جمهور کرزی ، همان گنجینه پی بود که در یکی از صالون های منزل سوم وزارت اطلاعات و کلتور از گزند حوادث در نتیجه عملیات کارشناسانه مخفی و کتمان شده بود .

رویداد چنین آغاز یافت:

در یکی از روزهای تابستان سال 1369 / 1990 که حادثه های راکتی پیهم زنده گی نورمال شهریان کابل را به مخاطره می انداخت، هدایتی از مقام ریاست جمهوری به وزارت امنیت واز آنجا به اداره هفت (وقت) مواصلت نمود. محتوی این هدایت بیان حفظ گنجینه های گرانبهای موزیم ملی بود .

تدابیر برای تحقق این هدایت رویدست گرفته شد، هئیتی که دررأس آن وزیر اطلاعات و کلتور محترم بشیر رویگر قرار داشت،تشکیل شد، **عمرا خان مسعودی** رئیس موزیم ملی افغانستان، آقای **فیروزی** رئیس باستانشناسی اکادمی علوم افغانستان واینجانب در آن عضویت داشته وهمکار بودیم.

طوری که همه گان میدانیم: موزیم ملی افغانستان پیش از جنگهای داخلی ، یکی از غنی ترین موزیم ها در منطقه بود، این موزیم تا سال 1992 نزدیک به صدهزار آثار باستانی کشور و مجموعه مشهور 35000 سکه را در خود جای داده بود و یکی از جاذبه های توریستی مهم افغانستان به حساب می آمد. تا جایی معلوم این نوع آثار درموزیم ملی افغانستان وجود داشت:

- برجسته کاری های مرمرین بودایی.
- عاج های هندی.
- آثار سنگی متعلق به ماقبل التاریخ.
- مسکوکات دوره های مختلف .
- مجسمه های قبل ازمیلاد
- آثار جویی از نورستان یا کافرستان قدیم
- و هزاران نسخه خطی و آثار قلمی ازدور اسلامی بخشی آثارموزیم ملی را تشکیل میداد.

فشرده اینکه:

قرار هیئت چنان شد که نخست آثار موزیم طبقه بندی شده،سنگین ترین آن در موزیم نگهداشته شود، گرانبها ترین، ظریف ترین وآسیب پذیر ترین آنها تفکیک و سورت شوند، بعد آنهایی که قابل انتقال با وسایل دست داشته ترانسپورتی از موزیم تا مقر وزارت اطلاعات وکلتور اند، نشانی وفهرست شوند. درکنار آن دسته سوم همان گنجینه طلا تپیه یا باختر است که حدود 2618 پارچه می شد در گاو صندوق که هفت کلی داشت در زیر زمینی دافغانستان بانک جابجا ساخته شد که آن سرنوشت مشابه دارد.

اما خاطره کنونی درمورد آثاری است که به مقر وزارت اطلاعات وکلتور انتقال یافت .

برمبنای چنین تجویز کار مقدماتی آن آغاز و تحقق یافت، سپس یکی از صالونهای وزارت اطلاعات وکلتور که به این مناسبت تخصیص داده شده بود، تحت کارساختمانی گرفته شد، کار معمولاً به وسیله پرسونل خاص وآنهم از طرف شبانه میشد، یکی از راز داران شاد روان دگرمن سید محمد رئیس نشرات نظامی آژانس اطلاعاتی باختر وکارمند ریاست هفت بود که در اوقات غیر رسمی کار ساختمانی را با تیم کاری شان نظارت مینمود. همان بود که چندی بعد در اتاق بزرگ یا صالون که کلکین های آن با اعمار یک دیوار اضافی و دروازه های فلزی وسایر ترتیبات تهویه آماده شده بود، آثار تحت رژیم خاص امنیتی از تعمیر موزیم به مقر وزارت اطلاعات وکلتور انتقال و در وقت غیر رسمی درجای مطلوب جابجا شد .

این اتاق به وسیله هئیت به شمول اینجانب مهر ولاک وامضاء شد، یک کلی آن نزد رئیس موزیم ملی وکلی دیگر آن نزد ما بود .

بعد از آن یک کارمند ریاست هفت در اوقات رسمی و غیر رسمی درکنار نوکری وال های دروازه اطلاعات وکلطور محسوس و یا غیر محسوس وجود داشت واز چگونگی وضعیت در تعمیر برای ما آگاهی میداد .

خوشوقت هستم که بخشی اثر های یاد شده چند سال پیش از 2006 تا 2011 درکنار آثار طلا تپیه یا گنجینه باختر در (پاریس - فرانسه، کوپنهاگن - دنمارک، سویس، ناروی، امستردام -هالند، آلمان، امریکا، انگلستان) و کجا وکجا به نمایش گذاشته شد. طبق گزارش های نشر شده در آلمان وسایر کشور های اروپایی آثاری که به نمایش گذاشته شده شامل 400 اثر واز کشفیات آی خانم، گنجینه باختر، گنجینه طلا تپیه و تپه فلو بود. همان زمان دولت اعلام کرد: که گنجینه های در زیرزمینی ارگ، افغانستان بانک و تعمیر وزارت اطلاعات و فرهنگ مصئون وقابل نمایش برای جهانیان است.

این گنجینه ها که اثر های پنهان شده درمقر وزارت اطلاعات وکلطور جز مهم آن بود. به سراسر جهان گشت و پیشینه غنی فرهنگ افغانستان را به جهانیان شناساند و نگاه جهانیان را نسبت به افغانستان دگرگون ساخت.

دوره های گوناگون و برخورد گوناگون با آثار موزیم ملی افغانستان:

- در زمان حکومت داکترنجیب الله نسبت وضعیت امنیتی بخصوص رویداد های جلال آباد وخوست برای کشف آثار باستانی مجال کمتر مساعد شد، اما درحالی که از قاجاق وغارت اثرهای تاریخی جلوگیری به عمل آمد.(خاطره جلوگیری از قاجاق آثار تاریخی را در یادمانده دیگر خواهم نوشت) همچنان هیچ گونه آسیب جدی به موزیم ملی افغانستان نرسید وتمام آثارموزیم دست ناخورده ماند تا در دوران رئیس جمهور کرزی که مصئون نگهداشته شده بود، بیرون کشیده وبه نمایش گذاشته شد.

نمایی از آثار طلا تپیه یا گنجینه باختر که در زمان داکترنجیب الله مصئون ماند

- با ورود مجاهدین در سال 1992 وگسترش جنگ داخلی ساختمان موزیم ملی به عنوان سنگر نبرد استفاده شد، در این دوره بیش از 70 درصد آثارموزیم غارت شد یک کارآگاه بریتانیایی شورای بین المللی موزیم ها که در زمینه ردیابی آثار سرقت شده تاریخی فعالیت می کند، گفت هزاران قلم از این گونه آثار دزدیده شده، در نمایشگاه های آثار عتیقه و یا سوغاتی فروشی های فرودگاه ها پیدا شده است.

ظرف مسی مربوط سال 1013 دور اسلامی که بعد از غارت سال 1992 توسط مقامات انگلیس به داکتر غنی مسترد شد

- پس از سقوط حکومت مجاهدین آثار باقیمانده موزیم بخصوص مجسمه ها توسط طالبان { در حقیقت توسط آی اس آی پاکستان} که آنرا کفر آمیز میدانستند از بین برده شد، بزرگترین آن بت های بامیان بود.

- در عصر پس از دور اول طالبان تحت نظر جامعه جهانی تلاش هایی برای بازگردانیدن آثار موزیم ملی افغانستان صورت گرفته اما هنوز هم کافی نیست.
 زیرا با وجود این همه هنوز هم موزیم ملی افغانستان ابهت و رونقی را که پیش از جنگ داشت حال ندارد.
 با توجه به ادامه نا امنی ها در افغانستان و تردیدهای که در مورد ثبات این کشور وجود دارد، آثار و گنجینه های تاریخی هنوز هم نیاز به حفاظت جدی تر دارد.

نوت: اکثر عکسها سمبولیک اما قرین به حقیقت اند.
از خواننده گان این یاد مانده که از نمایشگاه های مربوط این آثار دیده نموده اند خواهشمندم که
چشمدید های خود را به آدرس بنویسند که در اکمال پیش چاپ این خاطره مفید واقع شود.

انگیزه باز نشر این مطلب : انتشار تصاویر آثارموزیم ملی افغانستان توسط دوست عزیزما جوان
نیرومند تمهید الله سیلان سیلانی: ماستر زبان و ادبیات پشتو، استاد پوهنتون ننگرهار بود که توجه مرا
جلب نمود.

